Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

14.10.2025

VN/30720/2024
VN/30720/2024-MMM-16

Maatalousjaosto keskiviikko 15.10.2025 klo 10.30

HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Asiantuntijalausuntonamme koskien hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 esitämme maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta seuraavaa.

Teema 1: METSO- ja Helmi-ohjelmat tilanne ja rahoitus

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma (METSO)

METSO-ohjelmaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä. Metsänomistajien keskuudessa METSO-ohjelmalla on hyvä maine ja vapaaehtoiselle suojelun rahoitukselle on kysyntää. Vuoden 2026 talousarvioesityksessä momentille 30.40.45 esitetään METSO-ohjelman toimeenpanoon yhteensä 9,3 milj. euroa, josta ympäristötukeen kohdennetaan noin 7,3 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 2 milj. euroa. Määräraha säilyy kuluvan vuoden tasolla. Vuonna 2026 otetaan käyttöön uudet valtuudelliset työlajit suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito. Työlajeilla kokeillaan tulosperusteisten tukien käyttöä luonnonhoidossa. Valtuutta näihin ehdotetaan 800 000 euroa.

Vuonna 2025 määrärahalla voidaan toteuttaa METSO-toimenpiteitä noin 4 000 hehtaarin alueella. METSO-periaatepäätöksen tavoitteena on vuoden 2025 loppuun mennessä suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. METSOn toteutumisaste tulee olemaan noin 85 % vuoden 2025 loppuun mennessä.

Esitys uudeksi METSO-ohjelmaksi on vuosille 2026–2040 on lausuntokierroksella. Ohjelmalla jatketaan maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvaa metsien suojelua ja se laajenee myös pysyvän suojelun osalta koko maahan.

Uuden METSO-toimenpideohjelman tavoite on parantaa metsäisten luontotyyppien ja metsälajien tilaa ja suojelutasoa. METSO-toimenpideohjelma tukee muita toimenpiteitä, joilla pyritään kääntämään metsäisten elinympäristöjen ja lajien heikkenevä kehitys myönteiseen kehityssuuntaan vuoteen 2030 mennessä.

Jatkoesityksessä vuosille 2026–2030 on tarkoitus asettaa määrälliset tavoitteet. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla monimuotoisuutta turvataan yksityismetsissä metsätalouden ympäristötuella vuosina 2026–2030 yhteensä 30 000 hehtaarilla, joka käsittää 20 000 hehtaaria uusia ympäristötukisopimuksia ja noin 10 000 hehtaaria (arvio) edellisen METSO-kauden toteuttamatta jäänyttä pinta-alaa. Monimuotoisuutta turvataan yksityismetsissä luonnonhoito- ja kulotushankkeilla vuosina 2026–2030 yhteensä 2 000 hehtaarilla vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteet edellyttävät toteutuakseen momentille 30.40.45 lisärahoitusta viisivuotiskauden loppuvuosina. Vuosien 2031–2040 määrälliset tavoitteet on tarkoitus määritellä kansallisen ennallistamissuunnitelman kautta.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

HELMI-elinympäristöohjelma

Helmi-ohjelmaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä.

Ohjelman päätavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa. Maa- ja metsätalousministeriön vastuulle kuuluvat muun muassa soiden ennallistaminen, lintuvesien ja –kosteikkojen kunnostukset ja hoito, perinnebiotooppien ja metsäisten elinympäristöjen kunnostukset ja hoito sekä pienvesi- ja rantaluonnon kunnostukset. Tavoitteena on myös edistää ekosysteemipalveluja, vesiensuojelua, hiilensidontaa sekä muuta ilmastonmuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista.

Ohjelman toimeenpano tulee olemaan keskeinen osa Suomen toimia EU:n biodiversiteettistrategian toteuttamiseksi elinympäristöjen hoidossa ja ennallistamisessa.

Vuoden 2026 talousarvioesitys sisältää määrärahaa Helmi-ohjelman toimeenpanoon 1,7 milj. euroa momentilla 30.40.45 ja 1 milj. euroa momentilla 30.40.50. Määrärahoilla toteutetaan yksityismaiden toimenpiteitä: soiden ennallistamista, vesien palauttamista suojelusoille, suojelualueiden ulkopuolisten lintukosteikkojen kunnostamista SOTKA-hankkeessa sekä linnuston rauhoitus- ja levähdysalueverkoston täydentämistä ja vieraspetojen torjuntaa ympäristöhallinnon kunnostamien lintuvesien ympäristössä yhteisrahoituksella ympäristöministeriön kanssa sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden seurantaa. Lisäksi kunnostetaan pienvesiä ja niiden lähivaluma-alueita suojelualueiden ulkopuolella.

Helmi-ohjelman vastuunjaon mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa perinnebiotooppikohteiden jatkuvaa hoitoa ja ylläpitävää kunnostusta EU-osarahoitteisesti CAP-suunnitelmasta maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoon tarkoitetulla toimenpiteellä. Toimenpiteellä toteutetaan Helmi-ohjelman tavoitteita. CAP-suunnitelmasta rahoitetaan tällä hetkellä pääosa perinnebiotooppien jatkuvasta hoidosta Suomessa. CAP-suunnitelman mukaisia hoitosopimuksia tehdään hoidettavasta alasta, joka täyttää tukikelpoisuuden edellytykset. Hoitosopimukseen voidaan tarvittaessa liittää kohteen kunnostusraivausta tai aitaamista, myös petoaidalla.

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maisemanhoidon toimenpiteestä rahoitettiin tukivuonna 2025 noin 10 440 hehtaaria valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaaksi inventoitua perinnebiotooppialaa sekä noin 14 000 hehtaaria muuta maatalousluonnon monimuotoisuutta ja maisemaa edistävää pinta-alaa, kuten valtaosa alempien arvoluokkien perinnebiotooppeja. Rahoitusta on varattu tähän toimenpiteeseen CAP-suunnitelman rahoituskauden loppuun asti. Vuonna 2026 korvaustasot nousevat 650 euroon per hehtaari valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkailla kohteilla sekä 550 euroon per hehtaari muilla kohteilla. Maa- ja metsätalousministeriö on myös osallistunut Helmi-ohjelmaan mukaiseen valtakunnalliseen koordinaatioryhmään.

Maa- ja metsätalousministeriön SOTKA – sorsalintujen tilan kohentaminen -hanke käynnistyi vuonna 2020 osana Helmi-elinympäristöohjelmaa. Sotka-hankkeen pääpaino on elinympäristöjensä suhteen vaativissa sorsalinnuissa, joiden kannat ovat taantuneet, mutta mukana on ollut myös uhanalaisen kanalintumme riekon elinympäristöjen kunnostamista. Sotka-hanke jakautuu Helmi-periaatepäätöksen mukaisiin osahankkeisiin, joissa elinympäristöjen kunnostamisen lisäksi selvitetään mahdollisuuksia taata pesimärauha linnuille arvokkailla lintuvesillä, kosteikoilla ja saaristossa tehokkaalla vieraspetojen pyynnillä. Muita osahankkeita ovat vesilintujen valtakunnallisen levähdysalueverkoston luominen sekä eri osa-alueiden vaikuttavuuden tutkimusperusteinen seuranta. Lisäksi Sotka-hanke tukee kansallisen ennallistamissuunnitelman toimeenpanoa. Maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa ja koordinoi käynnissä olevia hankkeita ja ohjaa uusia mahdollisia käynnistyviä Sotka-hankehakuja.

Metsäneuvos Ville Schildt

Jakelu Eduskunta, Kaisa Iso-Sipilä